
Kel gə metə-mete

Association Kéra pour la Traduction de la Bible
et l'Alphabétisation

Kel gə metə-mete

Association Kéra pour la Traduction de la Bible
et l'Alphabétisation

2024

Titre en français : Devinettes

Langue : Kéra, parlée dans le département du Mont Illi, sous-préfecture de Koupor, Fianga et au Cameroun.

Écrit par : Pamna Alexis, Coordinateur en alphabétisation.

1ère Édition : 2024

Nombre d'exemplaires : 400

© 2024 Association Kéra pour la Traduction de la Bible et
l'Alphabétisation

Kel gə metə-mete

1. Həlgə yaŋ, a ge gisi naataŋ nuutu bəy, səma a isi cuuru ba.
2. Hulum yaŋ, yə əynu hame ba, duru ase ba.
3. Kaa kəman yaŋ basi. Yə gəənəy gudul neŋ, məna hərgi, duru bə bəsiŋ hərgi ba.
4. Kəram gə məənə yaŋ basi, yə je a tara gud kumsi hēē, səma yə fele kumsi ba.
5. Kəmaanə kumsi yaŋ basi akera, diri ɲefe ba.
6. Amaaləwa yaŋ də kadə-kede saama ablaw, yə pokə nə ne, a dōse tərənə təəyə də cə ba.
7. Kuli yaŋ pisi gibirwi, səma ku paapa.
8. Kormə kumna yaŋ, dəməəmə nuutuŋ kusrə ablaw ba.
9. Pur anul yaŋ, duru mənə, keerew bəlu ablaw.
10. Kaasaw kəman yaŋ, kasko isi ciiri ablaw ba.
11. Tər kəman yaŋ akera, a je bay kope ba.

12. Həlgə yaŋ, a dəŋ ne a gəryiŋ, a ge məənə warda da ada. Yə bə tədə mán da haa tedə.
13. Kaa kəman yaŋ, tam tuukuŋ ne siriŋ, yə jəmam dərəm da də hin fadi.
14. Kətaasawa gəbərweŋ kəman yaŋ gə warə-were wəra təh gil, tam əsəy daaway ba, say duugŋ.
15. Hulum bə dəgaaya yaŋ, wə neke bə dfoote kaŋ wəra kedə, səma hulum neke bə dfuutu ba, bə əsu bə gəm.
16. Tər kəman yaŋ hərlə ha'aŋ, tam golə ba kas pəsəŋ. A jəŋ ne gil, mindi mindi mo bele minti to mirkə la.
17. Gədaamo kəman yaŋ, yə untunu ne nuutu aləwa daw, dugnu bese bay yaake wəra taakawa ba.
18. Kəbaŋ kəman yaŋ, yə luy haa say a ciiriŋa.
19. Hulum kəman yaŋ, kuluunu say kuuru.
20. Kalsoŋ kəman yaŋ, wə dere gud hulum koŋkora ba, say həlgə.
21. Gozoŋ kəman yaŋ, wə huri ko nuutuŋ haa say də saama guudu.
22. We də kəbaŋ kəman yaŋ, hulum bə akera həməy ba, say hulum bə pardə.

23. Saamaŋ ha'aŋ, gidiirə ablaw. Yaŋ dəwaldə kumsəŋa ada, yə ənti bege dəərə bə gəm, hage joroy dəərə bə gəm.

24. Vor yaŋ bə haa-he, tam haŋ ne a duruŋaŋ, wə dom ba. Tam haŋ ne kusnuŋ, wə dom.

25. Həlgə yaŋ, koŋ jəŋ ne bə hageŋ, a keke wəra də beebe naataŋ kerka bə hərgi.

26. Hulum yaŋ, yə jəgtunu kar cuuru ba, wə fe apəya ba.

27. Həlgə də kelen-kelen kəman yaŋ, hulum jəə la nuutu ane, a də suunu.

28. Kəccəŋ gə kédě kəman yaŋ ablaw, saama də kuuriŋ mənə.

29. Kəram gə joŋre kəman yaŋ basi, dər də baŋiŋ kooroŋ ne wəraŋ, naaya taŋ ji joŋre pə də gəm.

30. Dəbərgə yaŋ, a ke kəccikiŋ nuutu haa kusrə keŋ fadi. A pese diŋa kumsə kəya gəm, kaŋ kəya danŋeŋ haa té.

31. Vor kəman yaŋ, kaŋ də a duruŋa bay turti daana yə cakdə wəra duru bay turti pa.

32. Hulum yaŋ, wə seepəŋ də so ba, wə fe apəya ba.

33. Gədaamo kəman yaŋ, burduŋ untunu ne agəjaŋ də kəkəyaŋ, hulum keke bay vaw kaadaw ba.

34. Kəccəŋ kəman yaŋ, yə vaŋ ne dər kanaŋ, kan dobe
ba. Boblo diŋ kəlaŋ ne adaŋ, kan dobe wəra fadi.
35. Tər kəman yaŋ, a deŋ ne ger adiida, hulum deŋ guuda
ba, a hare akera da ba.
36. Sulku kəman yaŋ maska, hulum falnə ne də haðə-
haðe, wə bele tá ba, say kəcciki dəŋ.
37. Karman kisirki yaŋ, wə ji walka kas cəwa ba. Ji
walka kas cəwaŋ haa say karman bə giiduŋ.
38. Pur anul kəman yaŋ, wə hərsi kuli nuutuŋ haa giida
kumsu kuli.
39. Kaa gə joŋre yaŋ, kumna neeteŋ meŋ ne wəra, yə ji
joŋre pəda gəm.
40. Kaa kəmtəŋ kəman yaŋ basi: Məna adawra je',
naayaw toŋ cuuru apəya gil.
41. Kəmar kaalay kəman yaŋ, yə gəryi gud kumsi, səma
yə doote kumsi ba.
42. Kumna yaŋ, kəsoto gə cuuruŋ ciiri haa jugu hərlə
neŋneŋ kedə.
43. Wəlası kəman yaŋ, tam deŋ ne ada, keerew mirkim
ba, mirkim haa kaa kəparaŋkaw.
44. Kəmar kaalay kəman yaŋ, yə fəlaŋ hameŋ ne, hulum
bə mi kumsu paapa. Koo bərdə hameŋ, yə məw bə gəm.

45. Goloŋ yaŋ, wə saksaki bə neese wə hēŋe hōy ba.
46. Hulum kəman yaŋ, kinkin duunu ne, wə se haa kan gə giiduŋ toki.
47. Soloy kəman yaŋ baſi, hulum deŋ ne duuru alumaŋ, wə gusi kar duuru ablau. Wə bə hare da a kera da ha'aŋ, soloy nuutu a kəsuŋa kay baſi kede.
48. Gisi kəman boblo anə fitir, hulum neke bə həydu ba.
49. Hulum kəman yaŋ, wə də hel ablau, hulum neke bə ŋere duuru ba.
50. Pur anul kəman yaŋ, wə a dəkəŋ təwru bə de a golde tər. Bə dəyaŋ kəya, a demba a bidi wəra pəda.
51. Hulum bə celeere kəman yaŋ, wə de a fe'e kar haa giidə hodooro bə apəya. Wə hare da diiri mán giidə hodooro bə adawra.
52. Tərnə təəyə yaŋ bərwa, yə gaanə ne apəya a je ba, say dər cəwa.
53. Hulum yaŋ, wə jəŋ ne nuutu aləwaŋ, kumcuku du yaake wəra saksaki taakəwa.
54. Harga yaŋ, yə əsəŋ ne bə holaŋ, golgo dəŋ tewe holeŋ ba.
55. Hulum yaŋ, wə ji joŋre bə kédě nuutuŋ haa say pəəru. Kaykoŋ joŋre nuutu paapa.

56. Hulum kəman mantan kaa bə də a hage agura. Wə əynəy kalson mənə, yə dərnü neete kedə fadi gəm.

57. Kaa kəman yan, yə də jamba, kəsoto saksaki bə guluy ciiri. Tam neke bə əsəy kayko ba, say pəru.

58. Pərun ha'an, kan geje kəccəy warna maska na, kaykon yə hərəy akera da.

59. Hulum yan, pisir tuukun ne, wə pi dəməmə də laaleŋ wəra wə kole təmarwa.

60. Tər yan, pərun a dere dəməmə kəyə də pantalon guudə, jugu cəərə ada pa, paapa, a me wəra.

61. Kəkəy yan bə jargə-jarge basi, hulum bə mənə humu basi kədə.

62. Həlgə yan akera, a haŋ məənə ne, kan kedə akera də waale. A bə waŋ ne wəra, laawe de kan kedə akera gəm.

63. Kar yan basi, bay naayaw ton ba yə ji ba.

64. Si kəman yan, a kəlan ne wəra bə hameŋ, a ate kaadaw wəra haa atəŋ fadi.

65. Kəkamna kəman yan basi, mənə tooka, mənə konkor.

Konkor ji jonre nuuton duugn, tokan ji daaway.

66. Hulum kəman dənəŋ kan wəra də hurma kedə. Hulum gedə bay jeme bal kəəsü ba, koo bege.

67. Hulum kəman yaŋ, wə keke gerdem da haa tam əsu ba. Tam də a əsu haa wə mirkinim ne warna dāw.
68. Kəbaŋ kəmtəŋ kəman yaŋ, tam ɲey də kuŋudɪŋ, tose neke bə jeme siri ba.
69. Hulum kəman yaŋ, dəmal nuutuŋ kirku. Wə isi haa bə laara fadə-fadī.
70. Karmə gədəwa yaŋ, hulum dəŋ ne diiri a beereŋ, wə yəkəy warda da ada.
71. Bulum yaŋ, wə kurtuŋ atərləwaŋ ne wəra suruŋ, say wə de hulum wəra adawra.
72. Kəccəŋ kəman yaŋ ablaw kəsarkaŋ, yə vaŋ ne wəra bə də a hameŋ, digni jeme wəra ba kas ablaw.
73. Kurki kəman yaŋ də adəbay kirku, yə dəru ba, yə mələŋ kasi ne suruŋ, wə me wəra fadī.
74. Kaa kəman yaŋ, yə bele mirki kaa ablaw. Hulum kələŋ ne wəra, yə hətlə anə gil-gil də mirkiŋ.
75. Harga kəman yaŋ, a we karməyaŋ də gəwdi ciiri.
76. Hulum yaŋ, tam də a gəryiŋ haa duuru. Tam bə hare da haa tam ɲefe kəm duuru bə də na saksaki.
77. Hulum yaŋ, wə li apəya də dəəruŋ kedə. Dəəruŋ bə hare da haa wə ji ler a kəkəya ba. Wə yaake dəəruŋ kəm bə də da.

78. Kurkiŋ gelen wəra kir we. Ko bə minti beeben keles warda da adan paapa.

79. Kəsaw kəman yaŋ, yə saksaki də cəwa, arse di paapa.

80. Kəkamnan cəərə seŋkaŋa kuḅkuḅ kedē ha'əŋ, hulum bə wəətəy səməy mənə fadi.

81. Gədaarə kumsi yaŋ basi də kuliŋ giidə gulmun bə mənə. Mənə kəlaŋ ne wəraŋ, bə basiŋ kele wəra gəm. Mənə kalte wəra saksaki ajewa, naayaw toŋ kalte nuutun wəra saksaki adoro gəm.

82. Kaa kəman yaŋ, dəməmə neeten paatal. Haa kaasaw də kaa məntəŋ mo?

83. Kaasaw də kaa yaŋ, yə se neeten haa say kumuy kəəli. Haa kaasaw də kaa məntəŋ mo?

84. Harga yaŋ, yə jamnə neŋ, cəərə neke bə cəbe də kuŋudi ba.

85. Kəccəŋ molooro yaŋ, yə jəŋ ne bə də a bələmdiŋa lam, tam kəlaŋ ne dəwəldiya yə isi bə kaptəma də gəwdi anə gil-gil fadi.

86. Vew kəman yaŋ bə gunə-guni, karman kəlaŋ ada baŋ, wə wi wəra ba.

87. So bə damnay ha'əŋ, kaŋ kedē bəlu, wə pisi səm moŋ, kəmnə duŋ həmu də dər hulum ba, say yə de karman diri.

88. Dorgodi yaŋ, yə ve kaasaw giidə joonjor ba, say gə zalə-zele.

89. Kaa kəman yaŋ, yə ve wəra gud kumsi bə də a gəryin ha'aŋ, kas kumsi garga me'i, kumundu yaake wəra adoro ba, raawe ajewa bə gəm.

90. Gidiirə kuntin ablaw, kumundu yaŋ guudu yə hame so duŋ ba, seepe də so duŋ haa say seŋkaŋ.

91. Hulum yaŋ, gudbul nuutuŋ haa say basi dawba soope.

92. Kaasaw də kaa yaŋ ablaw, hame so bə kaasaw ba, say toska.

93. Kaa kəman yaŋ, yə saksaki aləwa, kaayaŋ də dəməəmə bərwa, kaaya teŋ də dəməəmə sarka. Yə ɲəfaŋ ne yə dəle kumsi fadi. Kaayaŋ gə dəməəmə sarkaŋ dəle gə dəməəmə bərwaŋ hame fadi.

94. Saama yaŋ tempəla, ku neke bə fele kas huluma ba.

95. Harga yaŋ, yə jamnə neŋ, yə zəla wəra haa də golgo dən kede, səma yə zeke karmə giidən ba.

96. Karman yaŋ, wə ɲardən neŋ, yə bəw warda haa də kumsuŋ toki.

97. Dəmal yaŋ, a le kusrə bay cəərə, a haŋaŋ ne kaa gə hərgən lete ciiri neete anə gil-gil fadi.

98. Kuli yaŋ ɓasi, yə dɛlaŋ buŋu neŋ, wə biŋi wɛra ɓasi kede. Yə dɛlaŋ gisu ne gəm, yə gisu haa ɓasi kede pa.

99. Cokrom yaŋ dɔ kar gə hameŋ giidu, tam buŋu nu ku ne wɛra bə hame kar gə giiduŋ, yə rəyam waŋ fadi.

100. Karmə hulum yaŋ ablaw paapa kir aŋke ba, neke bə əŋkəy haa say Pepeŋ.

101. Hulum yaŋ, wə hame kusukiŋ dɔ kəskəŋ haa kir kas kaŋ.

102. Hulum yaŋ, kaŋ paapa dɔ caa du ba. Tam doŋ jaa ne duuruŋ wə gəyam wɛra anə takabi.

Ke bə guudiŋ wəraŋ

01. Haa avaŋ.	14. Haa seskaŋ.
02. Haa torsinŋ.	15. Haa kaŋkaw.
03. Haa kəbaŋ keeŋeŋ
də saayaŋ.	16. Haa agodgode bə
məraŋkaŋ.
04. Haa kampar avelew.	17. Haa kese bə cəwaŋ.
05. Haa dər.	18. Haa kartaŋ.
06. Haa kaadē gə cəŋ.	19. Haa totka kə məsar.
07. Haa kicciki.	20. Haa gəmbəsi kə
kəram.
08. Haa aməŋəəliŋ.	21. Haa paatal bə
zooreŋ.
09. Haa paatal bə
zooreŋ.	22. Haa nawram.
10. Haa seeŋeŋ.	23. Haa hənjinŋ.
11. Haa ku kulinŋ.	24. Haa tərtiŋ.
12. Haa təəyə də ganə-
geneŋ də dūpi kan.	25. Haa mayveegŋ.
13. Haa amaaləwaŋ.	26. Haa gilginŋ.

27. Haa telfon.	39. Haa kar də hulum.
28. Haa kəmar gə harwe
konj.	40. Haa ko bə apəy də
bə adawraŋ.
29. Haa kəkəw gə keerə-
keera gə wadte soŋ.	41. Haa anə kəsəldəm
daana niinim.
30. Haa sulkunj.	42. Haa we də
atəkərkəŋ.
31. Haa kəkəy.	43. Haa kosnə kəbaŋ
saayaŋ də keeŋeŋ.
32. Haa mandəhaŋ bə
fəke kaasaw.	44. Haa kəkəw.
33. Haa kusiŋ.	45. Haa mele kə kəram.
34. Haa anə seskaŋ də
kitir.	46. Haa lampanj.
35. Haa təəyə də jamə-
jeme giidə karta.	47. Haa dər də goleŋ.
36. Haa kokoy də we
duŋ.	48. Haa seŋkaŋ.
37. Haa kerlew bə zele
kar.	49. Haa Pepenj.
38. Haa
agovonjəgovogenj.	50. Haa
agovonjəgovonjəŋ.
	51. Haa googo bə lakte
kusiŋ.

52. Haa amaaləwan.	65. Haa anə kitir də cəwan.
53. Haa abilgim də mayveegŋ.	66. Haa meŋ.
54. Haa atemeŋ.	67. Haa keskenew.
55. Haa ajordodoŋ.	68. Haa vor.
56. Haa hiriw bə haydete kuliŋ.	69. Haa ajerleŋkan
57. Haa makurmusiŋ.	70. Haa dordə təəsu də bedte gud kan.
58. Haa kaasaw.	71. Haa alardədan.
59. Haa abijiŋjiŋ.	72. Haa aturmuŋ.
60. Haa dorgodi də feke kaasaw.	73. Haa meete zalan.
61. Haa pantalon.	74. Haa kəkəw.
62. Haa kaasaw gə giidə dorgodiŋ.	75. Haa kumli bə dafte kəsaw.
63. Haa hulum koŋkor də həlgəŋ.	76. Haa kod'kampa gə dēŋ.
64. Haa cəwa də ki koŋ.	77. Haa kuŋudiŋ.
	78. Haa alaanŋ.

79. Haa mantəraw.	92. Haa googonj də
kiiriw.
80. Haa Pepeŋ.	93. Haa anə acuucij
daana atewerneneŋ.
81. Haa kusiŋ də kidīw.	94. Haa kəkəy kəmtəŋ.
82. Haa kocomcom
daana gaamil.	95. Haa avaŋ.
83. Haa tosiŋ.	96. Haa kəjəm.
84. Haa tosiŋ pa.	97. Hulum vaŋ kusi ne,
kəkəw le ciiri lama té
kedē.
85. Haa acuucij.	98. Haa dər.
86. Haa kaadenəŋ də
lakerle duŋ.	99. Haa atemeŋ.
87. Haa bele bə əsti də
kəram.	100. Haa ajaayaŋ.
88. Haa giidə hulum.	101. Haa kuŋudij pa.
89. Haa hulum kisirkiŋ
də tiiru.	102. Haa caacaŋ.
90. Haa koroy.	
91. Haa kerlew də
taataŋ.	